

Bilag E Notat om ansøgninger til stipendier ved universiteterne

Danmarks Forskningsråds årsrapport 2002

Baggrund for og gennemførelse af undersøgelsen

Som en del af arbejdet med Danmarks Forskningsråds årsrapport 2002 ønskede Rådet at kunne vurdere, om der var grund til at antage eksistensen af et uudnyttet rekrutteringspotentiale for forskeruddannelse i Danmark. I årene 1994-2002 blev der årligt optaget ca. 1.100 nye ph.d.-studerende. En stor del af de 1.100 har fået finansiering til sin forskeruddannelse ved at søge et ph.d.-stipendium fra det universitet (typisk fra det enkelte fakultet), hvor forskeruddannelsen skal gennemføres. Det enkelte fakultet udbyder vanligvis ph.d.-stipendier 1-2 gange om året gennem opslag. Ansøgerne kvalitetsvurderes, og antallet af kvalificerede ansøgere til de udbudte ph.d.-stipendier kan derfor tegne et billede af potentialet for at forøge optagelsen til forskeruddannelsen.

Der foreligger ikke en samlet oversigt over, hvor mange kvalificerede ansøgere der har været de senere år. Danmarks Forskningsråd anmodede derfor rektorerne på Københavns Universitet (KU), Aarhus Universitet (AU) og Syddansk Universitet (SDU) om at tilvejebringe information om antallet af kvalificerede ansøgere til fakulteternes ph.d.-stipendier.

Efter aftale med rektorerne på de tre universiteter udsendte Rådets sekretariat i begyndelsen af marts 2003 en forespørgsel, jf. bilag 1. For hvert af de tilsammen 15 fakulteter på de tre universiteter blev der anmodet om for 2001 og 2002 at oplyse om:

- Antal af ph.d.-stipendier udbudt af fakultetet.
- Antal af ansøgere i alt til de udbudte ph.d.-stipendier.
- Antal af ansøgere, som blev vurderet som kvalificerede.
- Antal af kvalificerede ansøgere, som blev optaget til forskeruddannelse.¹
- Antal af optagne på forskeruddannelsen med ekstern finansiering.
- I alt optaget på forskeruddannelsen på fakultetet.

Svarene fra fakulteterne er sammenstillet af Danmarks Forskningsråds sekretariat.

Indsamlingen af informationen har vist, at der er nogle forskelle fakulteterne/-universiteterne sig imellem mht. optagelse og finansiering af de enkelte

¹ "Optaget" er anvendt synonymt med "indskrevet".

forskeuddannelsesforløb. For eksempel kan det ved enkelte fakulteter være praksis at der udbydes:

- et mere eller mindre fastsat antal pladser for forskerstuderende, og at optagelse på forskeruddannelsen afhænger af en konkret vurdering af kvalifikationer, forskningsplaner og finansieringsmuligheder, herunder ekstern finansiering,
- et bestemt antal stipendier med fuld finansiering fra fakultetet for en treårs periode,
- et bestemt antal stipendier med fuld finansiering for 1-2 år og med forventning om, at der skaffes ekstern medfinansiering undervejs i projektet.

Fakulteternes ph.d.-stipendier er kun én af flere former for finansiering af det enkelte forskeruddannelsesforløb. En forskerstuderende kan have finansiering fra kilder udenfor universiteterne, typisk fra private fonde eller i forbindelse med projekter finansieret af de statslige forskningsråd. Der kan også forekomme sammensat finansiering enten fra flere kilder samtidigt eller ved, at kilderne skifter undervejs i det treårige uddannelsesforløb.

Undersøgelsens resultater

Oplysningerne indsamlet fra de tre universiteter er gengivet i tabel A og B i bilaget. I tabel 1 nedenfor er sammenstillet nøgletal fra tabel A og B.

Tabel 1 Antal udbudte ph.d.-stipendier, antal kvalificerede ansøgere samt optagne ph.d.-studerende i 2001 og 2002. Fordelt på fakultetsområder. 2001-tal i parentes

Universitet	Antal ph.d.-stip. udbudt af fakultetet	Antal ansøgere i alt til udbudte ph.d.-stip.	Antal ansøgere, som blev vurderet som kvalificerede til udb. stip.	Optaget i alt
KU i alt	82 (68)	774 (306)	439 (190)	248 (276)
AU i alt	32 (41) ^a .	439 (450)	331 (338)	216 (196)
SDU i alt	58 (57)	219 (159)	159 (121)	97 (95)
KU/AU/SDU	172 (166)	1.432 (915)	929 (649)	561 (567)
Fakultetsområder samlet				
TEO+HUM	51 (24)	617 (167)	381 (110 ^b)	93 (80)
JUR+SAMF	- ^c .	305 (105)	122 (105)	68 (70)
SUND	38 (61)	185 (222)	135 (151)	226 (234)
NAT/TEK	- ^c .	325 (328)	291 (283)	174 (183)
I alt	- ^c .	1.432 (915)	929 (649)	561 (567)

Anm: Enkelte fakulteter gjorde opmærksom på, at der i marts/april 2003 fortsat blev behandlet enkelte ansøgninger om tildeling af 2002-stipendier. Enkelte tal for 2002 kan derfor blive højere, end angivet i tabellen.

- a. Antal udbudte stipendier på AU gengiver ikke det reelle udbud, fordi der ved to af fakulteterne ikke er faste rammer for antallet af ph.d.-stipendier.

Fejl! Ukendt argument for parameter.

- b. KU/HUM udbød pga. den økonomiske situation ikke ph.d.-stip. i 2001. Ansøgere fra 2001 blev overført til 2002.
- c. Tal opgives ikke jf. note a.

Kilde: Fakulteterne på anmodning af Danmarks Forskningsråd.

Tabel 1 viser, at på de 15 fakulteter på KU, AU og SDU i 2002 (2001):

- blev der udbudt 172 (166) ph.d.-stipendier. Herudover kommer et uspecificeret antal stipendier på enkelte fakulteter,
- var der i alt 1.432 (915) ansøgere til de udbudte stipendier,
- var der i alt 929 (649) kvalificerede blandt de 1.432 (915) ansøger,
- blev der optaget i alt 561 (567) forskerstuderende.²

Af de 561 optagne på forskeruddannelsen på de tre universiteter i 2002, havde 204 intern finansiering – dvs. ph.d.-stipendium fra fakultetet – som den primære finansiering af forskeruddannelsen. 356 af de 561 havde primært ekstern finansiering, jf. tabel A og B i bilag.³

Antallet af udbudte stipendier og antallet af optagne var i 2002 omtrent det samme som i 2001. Fra 2001 til 2002 steg antallet af ansøgere med 50 procent. I 2001 blev ca. 70 procent af ansøgerne vurderet som kvalificerede. I 2002 var andelen af kvalificerede ansøgere ca. 65 procent.

Det må antages, at der i materialet er en fejlkilde af ubekendt størrelse, i det man må formode, at en del af de kvalificerede ansøgere på ét universitet kan have søgt og fået stipendium på et andet universitet og/eller opnået ekstern finansiering typisk fra forskningsråd eller private fonde.

Der kan også være en usikkerhed mht. om antallet af ansøgere giver et retvisende billede af rekrutteringspotentialet. I forskningsmiljøerne kan der forekomme en uformel selektion af potentielle ansøgere til stipendier, idet en del potentielle og kvalificerede ansøgere ikke tilskyndes til at søge, fordi de åbenbart vil havne for langt nede på prioriteringslisten i forhold til de foreliggende finansieringsmuligheder. Der foreligger dog ingen dokumentation for eller undersøgelse af, om dette faktisk forekommer.

² Til sammenligning kan nævnes, at der i 2002 i alt blev optaget ca. 1.100 personer på forskeruddannelsen i Danmark.

³ Det fremgår af fakulteternes oplysninger, at der også forekommer nogle enkelte tilfælde af personer, som indleverer deres afhandling uden forudgående optagelse – indskrivning – på forskeruddannelsen i henhold til § 15 stk. 2. i bekendtgørelsen om ph.d.-uddannelsen og ph.d.-graden, hvorefter institutionen i særlige tilfælde kan beslutte, at en afhandling tages under bedømmelse, uden at forfatteren har gennemført en ph.d.-uddannelse, hvis forfatteren på anden måde har erhvervet kvalifikationer, der kan sidestilles hermed.

Konklusion

Uanset at oplysningerne fra denne lille undersøgelse skal tolkes med forsigtighed, giver tallene dog en indikation på, at der er et potentiale for at optage flere kvalificerede ansøgere på forskeruddannelsen, end der aktuelt er finansieringsmuligheder for.

**Fejl! Ukendt argument
for parameter.**

Bilag 1

Danmarks Forskningsråd vil i sin kommende årsrapport drøfte grundlaget for fremtidige forskningsinvesteringer i Danmark i lys af den såkaldte Barcelona-målsætning om, at de samlede udgifter til forskning og udviklingsarbejde og innovation i EU bør øges med henblik på at nærme sig 3 procent af bruttonationalproduktet senest i 2010.

Årsrapporten vil bl.a. omhandle udbud og efterspørgsel efter forskeruddannede i Danmark. Herunder vil Rådet vurdere, om det på såvel kort som længere sigt er ønskeligt og muligt at forøge antallet af forskerstuderende ud over det nuværende niveau.

For at belyse rekrutteringspotentialet for forskeruddannelse vil Danmarks Forskningsråd indsamle en del oplysninger om rekrutteringen til forskeruddannelsen. Rådet vil derfor anmode Københavns Universitet, Syddansk Universitet og Aarhus Universitet om for hvert fakultet at tilvejebringe oplysninger jf. tabel 1 nedenfor.

Tabel 1: Tildeling af ph.d.-stipendier, optagelse på forskeruddannelsen mm.

	2002	2001
Fakultetsfinansierede ph.d.-forløb		
– Antal af ph.d.-stipendier udbudt af fakultetet		
– Antal af ansøgere i alt til de udbudte ph.d.-stipendier		
– Antal af ansøgerne, som blev vurderet som kvalificerede		
– Antal af kvalificerede ansøgere, som blev optaget til forskeruddannelsen		
Eksternt finansierede ph.d.-forløb på fakultetet		
– Antal af optagne på forskeruddannelsen med ekstern finansiering		
I alt optaget på forskeruddannelsen på fakultetet		

Danmarks Forskningsråd er opmærksom på, at fakulteterne/universiteterne sig imellem anvender lidt forskellige kategoriseringer af data på dette område. Rådet vil derfor anmode om, at det enkelte fakultet udfylder tabellen, eller at fakultetet fremsender en oversigt baseret på de definitioner og opgørelsesmetoder, som fakultetet normalt anvender. I givet fald er fakultetet velkommen til at beskrive sin egen opgørelsesmetode nærmere.

Danmarks Forskningsråd er også opmærksom på, at der i forskningsmiljøerne kan foregå en vis uformel selektion af potentielle ansøgere til stipendier, idet en del potentielle og kvalificerede ansøgere ikke tilskyndes til at søge, fordi de

Fejl! Ukendt argument for parameter.

åbenbart vil havne for langt nede på prioriteringslisten i forhold til de foreliggende finansieringsmuligheder. Fakultetet må gerne kommentere sådanne forhold i sit svar til Danmarks Forskningsråd.

Danmarks Forskningsråds sekretariat modtager gerne oplysningerne pr. e-post, og gerne inden for to ugers tid.

Eventuelle spørgsmål eller kommentarer kan rettes til:

kst. sekretariatsleder Stein Larsen

Danmarks Forskningsråds sekretariat

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

Bredgade 43

1260 København K

tel. 3392 9728

e-post: sla@vtu.dk

**Fejl! Ukendt argument
for parameter.**

Table A Udbud og tildeling af ph.d.-stipendier på KU, AU og SDU fordelt på fakulteter i 2002

Fakultet	I alt optaget	heraf			- indleveret afhandling uden forudgående indskrivning	Antal af ph.d.-stip. udbudt af fakultetet	Antal af ansøgere i alt til udbudte ph.d.-stip.	Antal af ansøgere, som blev vurderet som kvalificerede
		- optagne med primært intern finansiering	- optagne med primært ekstern finansiering					
KU/TEO	5	3	2	0	3 ¹	21	17	
KU/HUM	33	23	10	0	23	396 ²	207	
KU/JUR	6	5	1	0	5	41	15	
KU/SAMF	22	8 ³	14	0	14	100	36	
KU/SUND	113	12 ⁴	101	0	12 ⁵	92	49	
KU/NAT	69	25	44	0	25	124	115	
KU i alt	248	76	172	0	82	774	439	
AU/TEO	4	3	1	0	3	25	8	
AU/HUM	30	12	17	1	12	83	75	
AU/SAMF	28	26	2	0	- ⁶	110	51	
AU/SUND ⁷	80	10	70	0	17	69	69	
AU/NAT	74	37	37	0	- ⁸	152	128	
AU i alt	216	88	127	1	32⁹	439	331	
SDU/HUM	21	9	12	0	10	92	74	
SDU/SAMF	12	9	3	0	26	54	20	
SDU/SUND	33	9	24	0	9	24 ¹⁰	17	
SDU/NAT-TEK	31	13	18	0	13	49	48	
SDU i alt	97	40	57	0	58	219	159	
KU/AU/SDU	561	204	356	1	172¹¹	1.432	929	
Fakultetsområder samlet								
TEO	9	6	3	0	6	46	25	
HUM	84	44	39	1	45	571	356	
JUR+SAMF	68	48	20	0	45 ¹²	305	122	
SUND	226	31	195	0	38	185	135	
NAT/TEK	174	75	99	0	38 ¹³	325	291	
I alt	561	204	356	1	172¹⁴	1.432	929	

Noter:

1. Heraf to stipendier udbudt i 2001, men besat i 2002.
2. På grund af den økonomiske situation vedtog fakultetet at udskyde ansættelse af ph.d.-stipendiater i 2001 til 2002. Ansøgere fra 2001 blev overført til 2002.
3. 2002-opslagene er ikke færdigbehandlede. Ingen oplysninger om samlet optag.
4. Mange af de kvalificerede ansøgere, der ikke opnår stipendium, bliver ofte indskrevet senere med ekstern finansiering.
5. Der kører konstant 59 stipendier.
6. Fakultetet udbyder et uspecificeret antal stipendier.
7. Omfatter såvel ph.d.- som kandidatstipendier.

8. Fakultetet organiserer forskeruddannelsen i et 4+4 års forløb. De to første år (Del A) afsluttes med kvalifikationseksamen (cand.-grad) og optagelse til Del B. Ingen fast ramme for antallet af ph.d.-stipendier. Optaget afhænger af økonomiske muligheder, ekstern finansiering samt antallet af kvalificerede kandidater. Fakultetet forsøger at opretholde fakultetsfinansiering af samtlige på Del A, hvorimod institutterne mest muligt medvirker til at skaffe ekstern finansiering af Del B.
 9. Eksklusive ph.d.-stipendier på henholdsvis det samfundsvidenskabelige fakultet, jf. note 6, og det sundhedsvidenskabelige fakultet, jf. note 8.
 10. I tallet er ikke medregnet allerede indskrevne ph.d.-studerende, der har søgt stipendium for en kortere periode, ”færdiggørelsesstipendium”.
 11. Eksklusive AU/SAMF og AU/NAT, jf. note 6 og 8.
 12. Eksklusive AU/SAMF, jf. note 6.
 13. Eksklusive AU/NAT, jf. note 8.
 14. Eksklusive AU/SAMF og AU/NAT, jf. note 6 og 8.
- Kilde: Fakulteternes indberetninger til Danmarks Forskningsråd.

**Fejl! Ukendt argument
for parameter.**

Table B Udbud og tildeling af ph.d.-stipendier på KU, AU og SDU fordelt på fakulteter i 2001

Fakultet	I alt optaget	heraf			- indleveret afhandling uden forudgående indskrivning	Antal af ph.d.-stip. udbudt af fakultetet	Antal af ansøgere i alt til udbudte ph.d.-stip.	Antal af ansøgere, som blev vurderet som kvalificerede
		- optagne med primært intern finansiering	- optagne med primært ekstern finansiering					
KU/TEO	3	2	1	0	0 ¹	0	0	
KU/HUM ²	24	0	24	0	0	0	0	
KU/JUR	6	6	0	0	6	25	6	
KU/SAMF	27	9	18	0	9	71	42	
KU/SUND	140	26 ³	114	0	26 ⁴	118	55	
KU/NAT	76	27	49	0	27	92	87	
KU i alt	276	70	206	0	68	306	109	
AU/TEO	5	4	1	0	2	24	5	
AU/HUM	29	12	13	4	12	87	70	
AU/SAMF	17	14	3	0	- ⁶	72	36	
AU/SUND ⁷	74	19	55	0	27	80	80	
AU/NAT	71	19	52	0	- ⁸	187	147	
AU i alt	196	68	124	4	41⁹	450	338	
SDU/HUM	19	12	7	0	10	56	35	
SDU/SAMF	20	16	4	0	20	30	21	
SDU/SUND	20	8	12	0	8	24 ¹⁰	16	
SDU/NAT-TEK	36	19	17	0	19	49	49	
SDU i alt	95	55	40	0	57	159	212	
KU/AU/SDU	567	193	370	4	166¹¹	915	649	
Fakultetsområder samlet								
TEO	8	6	2	0	2	24	5	
HUM	72	24	44	4	22	143	105	
JUR+SAMF	70	45	25	0	35 ¹²	198	105	
SUND	234	53	181	0	61	222	151	
NAT/TEK	183	65	118	0	46 ¹³	328	283	
I alt	567	193	370	4	166¹⁴	915	649	

Noter:

1. Heraf to stipendier udbudt i 2001, men besat i 2002.
2. På grund af den økonomiske situation vedtog fakultetet at udskyde ansættelse af ph.d.-stipendiater i 2001 til 2002. Ansøgere fra 2001 blev overført til 2002.
3. Mange af de kvalificerede ansøgere, der ikke opnår stipendium, bliver ofte indskrevet senere med ekstern finansiering.
4. Der kører konstant 59 stipendier.
5. Fakultetet udbyder et uspecificeret antal stipendier.
6. Omfatter såvel ph.d.- som kandidatstipendier.

Fejl! Ukendt argument for parameter.

7. Fakultetet organiserer forskeruddannelsen i et 4+4 års forløb. De to første år (Del A) afsluttes med kvalifikationseksamen (cand.-grad) og optagelse til Del B. Ingen fast ramme for antallet af ph.d.-stipendier. Optaget afhænger af økonomiske muligheder, ekstern finansiering samt antallet af kvalificerede kandidater. Fakultetet forsøger at opretholde fakultetsfinansiering af samtlige på Del A, hvorimod institutterne mest muligt medvirker til at skaffe ekstern finansiering af Del B.
 8. Eksklusive ph.d.-stipendier på henholdsvis det samfundsvidenskabelige fakultet, jf. note 6, og det sundhedsvidenskabelige fakultet, jf. note 8.
 9. I tallet er ikke medregnet allerede indskrevne ph.d.-studerende, der har søgt stipendium for en kortere periode, ”færdiggørelsesstipendium”.
 10. Eksklusive AU/SAMF og AU/NAT, jf. note 6 og 8.
 11. Eksklusive AU/SAMF, jf. note 6.
 12. Eksklusive AU/NAT, jf. note 8.
 13. Eksklusive AU/SAMF og AU/NAT, jf. note 6 og 8.
- Kilde: Fakulteternes indberetninger til Danmarks Forskningsråd.

**Fejl! Ukendt argument
for parameter.**